

DAVID A ABŠALÓM

Převod materiálu

Jan a Štěpán

Pořadí v lekci

11

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 41,10

LITURGICKÉ ČTENÍ

2S 15,1-6

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

Průběh o Davidově králování psal někdo, kdo měl k dispozici svědectví Davidových sousedů. Zřejmě proto je vyprávění tak živé a nesmlouvavě otevřené, také se opírá o rozpoznání, že král není božská postava, ale obyčejný člověk, povoláný k určitému důležitému úkolu (Dt). Své funkce ovšem může být král také zbaven - to je legitimní myšlenka, kterou musí vzít každý král vážně. Pozdější "stereotypní" hodnocení krále, jak nám je zachovávají knihy Paralipomenon, jsou ovlivněny spíše výšinami Davidova života než jeho pády. David by pro nás neměl být jediným a zcela výjimečným králem, protože obdobně kladně jsou hodnoceni král Ezechiáš a Joziáš (Chizkijáš a Jošijáš). Nedovoluje nám to ani prorocká kritika (Iz 11,1n), která davidovskou dynastii označí nikoli za vzrostlý strom (symbol života), nýbrž výsměšně za pařez.

Průběh královský dvůr. Král David zpočátku vzal vážně Nátanovo prorocké slovo o potupě královského domu. Později však již nebere zřetel na Nátanovo varování o tom, že jeho násilnické a intrikánské jednání bude vzorem pro jeho vlastní dům. Přehlíží a nezasahuje proti intrikám, které se mezitím na královském dvoře doslova zabydly (kap.13-14). Ani jeho útok se nevyznačuje jen pokorou, ale opět intrikami, lstivostí, naváděním ke lži a k dalším intrikám. S podobnou vychytralostí před svou smrtí David radí Šalomounovi, které osoby má nechat zabít, aby si upevnil svou pozici a měl od nich pokoj (1Kr 2,5-6.8-9). Stín tohoto "pokoje" padá na Šalomounovo králování a nelze ho nevidět nebo omlouvat Hospodinovou přízní a plánem.

Průběh Absolon, Abšalóm nebyl synem Betsabé, nýbrž princezny Maachy. Narodil se v Chebronu, který byl původním sídlem krále Davida. Chebronští žárlili na prvenství Jerusalema. Absolonovo jméno "Otec pokoje" souznívá s Šalomounovým pokojným. Jsou to však rivalové. Absolonův životopis je vypsán v 2S 13,1n. Dodnes je pro židovstvo symbolem zrádce.

Průběh stát v bráně - zastávat funkci rozhodčího ve sporech.

Průběh Chebron (kral. Hebron) - v Chebronu byl David povolán za krále (2S 2,1-7) a nyní Izraelci v Chebronu povolávají za krále Absolona. Chebron bylo důležité středisko šesti jihopalestinských kmenů. Absolon má dříve kmeny, které byly dosud Davidovou oporou (viz též spřízněnost Davida prostřednictvím manželské smlouvy s Achinoam a Abigail).

? královská instituce byla chápána zcela jinak než dnes. Král byl považován za vnější záruku, že "Bůh je s námi". Provolání Absolona za krále je nejen vzpourou proti Davidovi, ale i manifestací Boží přítomnosti. David to také tak chápe, proto utíká, kaje se, a očekává, zda Hospodin ho vezme znovu na milost, nebo ne (15,25). Vůle Izraele je s Absolonem. David prchá z Jeruzaléma vlastně jen s vojenskou gardou složenou z cizinců.

? kněží Ebjatar a Sádok se stávají vyzvědači krále Davida. David po nich žádá víc než smí a oni dělají víc než mají ? podřizují se jeho vůli. Sádok je dokonce označen za vidoucího, což je titul vyhrazený prorokům. Vidoucí měl vyřizovat Boží vůli, ne královi. Měl být na králi nezávislý.

? Achítofel byl proslulý svou moudrostí (1.Pa 27,33). Davidův rádce, který se poklonil k Absolonovi. Jeho slovo bylo považováno za božské (16,23).

? Chušaj, druhý důležitý Davidův rádce, který mu zůstal věrný. Přijímá Davidovo pověření k pokryteckému jednání a svou radou nakonec zvrátí Absolonovu vzpouru.

? Mífibóšetův sluha Síba ? Mífibóšet byl Saulův vnuk. Chromý na obě nohy (2S 4,4). Proti zvyku a očekávání tehdejší doby ponechal David Mífibóšeta na živu (2S 9,1?13), ačkoli pocházel z "domu Saulova" a mohl se ucházet o trůn. Mífibóšet žil v Jeruzalémě a neutekl s Davidem. Síba požadoval o Mífibóšetův majetek. Nyní svého pána pomlouvá. Chce si Davida naklonit a z obtížné situace vyzískat něco pro sebe. Utíkající David má strach i z Mífibóšeta, a tak přikne celý jeho majetek Síbovi (16,4). Později (19,5) Mífibóšet získává polovinu majetku zpět, když prokáže před Davidem svou nevinu.

? Šímei (kral. Semei) mluví za celý "dům Saulův". Když se David vítězně vrací do Jeruzaléma, je Šímei první, kdo prosí o milost. David se nemstí, ale Šalomounovi neopomene připomenout jeho provinění (1Kr 2,8.36) a Šímei dostává "domácí vězení" ? nesmí z Jeruzaléma. Po útěku a zrušení přísahy je Šímei zabit (1Kr 2,41?46).

? David přijímá zločiny ? není uražen, protože se nejedná o nadávání, ale o obvinění z nevěrnosti smlouvy s Hospodinem. David toto obvinění přijímá.

? Každý režim ?asem ztrácí sympatie a získává odpůrce. Bible naznačuje, že např. pro Absolona nebylo těžké, aby si získal oblibu, protože zestárlý vladař David již nedovedl účinně zasáhnout ve prospěch postižených, ani umlčet Absolonovu agitaci. Poměry na královském dvoře (intriky) naznačují, že David skutečně již neměl vládu pevnou ve svých rukou a neřídil se zákonem Hospodinovým. Vůle nešvarům ve vlastní rodině (2S 13?14) je stejná shovívavý jako kdysi starý Elí ?i Samuel. S Absolonem je nakonec celý Izrael i rádce Achítofel. Absolonova vzpoura proti neschopnému vladaři končí neúspěchem díky Chušajovy diplomacii a větší bojeschopnosti Davidovy cizinecké gardy. Davidův příkaz k šetrnému zacházení s Absolonem není sentimentalita vůči vlastnímu synovi, ani milosrdenství laskavého otce, ale respekt vůči tomu, kdo byl uznán za krále, tak kdysi respektoval i Saule jako pomazaného.

? Achítofel věděl, že uposlechnutím Chušajovy rady skončí Absolonova vzpoura neúspěchem, proto učinil pořízení o svém domě a oběsil se (17,23) ? nechtěl "přejít" do Davidova tábora, být opět jeho rádcem a tvářit se, jako by se nic nestalo.

2. úskalí textu:

? Absolonovo působení v bráně probíhá v době Davidovy slabé vlády. David není již tak iniciativní, jak býval. Neoznajíte Absolona pouze za vychytralého, protože svou část viny na jeho zakládání si na popularitu a úmyslu přivlastnit si královskou moc nesou také ti, kteří si nechali poradit a nahrávali tak Absolonovi, aby se mu jeho vzpoura jevila jako legitimní vzpoura proti slabému králi.

? Davidův útěk z Jeruzaléma, pobyt na hoře Olivové ? nesmíme unáhleně spojit s Ježíšovým pobytem na této hoře, protože David i Ježíš jednají zcela jinak. Dá-li se o Ježíšově přiblížení říci, že na Olivové hoře na něj padá stín Davidovy prohry, nedá se o Davidovi utíkajícím z Jeruzaléma říci, že by na něj dopadl odlesk

Ježíšova mesiášství. David utíká před vzpourou, ví, že Absolon je v přesile. Kající gesta a řeči prozrazují, že má strach. Ví, že může zahynout. Svůj útek a politickou prohru chápe jako Hospodinův odvrát. Ale neptá se proroka, spíše se spoléhá na svůj plán, proto posílá kněze (15,27n) i svého poradce (15,31n) zpět do Jeruzaléma, proto i na útek jedná jako král a přikne Mefibóšetův majetek Síbovi (16,14). Davidův plán na hoře Olivové (15,30) a přijetí zločene od Šimea (16,5n) svědčí o Davidově pokání. Je to však i nadále hřešící kající, protože doufá, že intrikou zabrání nejhoršímu. Neměli bychom ztotožňovat dobu útku před Absolonem s dobou útku před Saulem. Doba gentlemanské solidarity a estetického jednání je pryč. Tento posun bychom neměli zamlčet.

Či zločene by dle neměly ztotožnit s nadáváním. Nadávka protivníka zesměšňuje nebo uráží a vyslovit ji může kdokoli. Kdežto zločene je opakem požehnání a neměje jej právoplatně vyslovit kdokoli, ale jen člověk k tomu povolený (Dt 28,15-68 aj.) nebo uschopněný určitou výjimečnou životní situací (umírající, pronásledovaný, aj.). "Zločeneství bylo vysloveno nad každým, kdo neposlechne slov smlouvy (Jr 11,3), kdo svým srdcem odstupuje od Hospodina a doufá v člověka (Jr 17,5, sr.v.7)." Je zapotřebí rozlišovat mezi zločením a proklínáním či nadáváním. Asi jako mezi novinářskou kachnou, pomluvou a kritickou reportáží či veřejnou diskusí, kdy také jde o něco víc než o vzájemné osočování.

3. metodické pokyny

Dle si mohou skládku složit na zátku a vy jim potom svým vyprávěním „vysvětlí“ její smysl. Při výkladu jí budete svoje vyprávění ilustrovat. Začnete prostou scénou (oba krajní díly přehnuté dozadu). Pak k ní ukážete Nátanovo podobenství. Při Davidově rozhořčení sklapnete prostou scénu tak, aby David ukazoval na bohů se peření. A když Nátan odhalí smysl svého podobenství, roztáhnete skládku, aby rozhořčený David ukazoval zase na sebe v prostou scéně.

Samozřejmě je také možné, aby dle omalovaly a složily skládku po vašem výkladu a sami potom podle ní příběh vyprávěly.

4. pomůcky: obrázek politika, který se umí nebo uměl prosadit za každou cenu; obrázek knížete Václava hledajícího azyl před Boleslavem; obrázek azylového domu; obrázek lidí prchajících před nepřítelem v utečeneckých táborech; kniha o špiónovi, např. James Bond, Dr. Sorge aj.

5. motivační uvedení do příběhu:

- otázka pro mladší školní věk:

Když jste prohráli v nějaké hře? Jak jste prohru přijali? Byli jste rozčilení. Začali jste spadat plány, jak se lépe naučit hrát hru, nebo jak se pomstít vítězi?

- otázka pro starší školní věk:

Naváděl vás někdo ke lži nebo abyste něco zatajili? Proč to chtěl? Co jste udělali?

A dle přivedou, jak se chová pyšný člověk (doma: bratr, sestra nebo kamarád? když si společně hrají, staví něco z kostek ap.).

5. osnovy vyprávění:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Ve vyprávění o Absolonově vzpouře doporučíme vynechat příběh o Sívovi a Šímei (16,1-14). Nepřetěžujte vyprávění mnoha připomínkami o Davidově hluboké pokoře. David sice jisté rysy pokory vykazuje, spíše však chápe Absolonovo vítězství jako odvrát Hospodina od své osoby, tj. že královská funkce mu může být odejmuta.

- I. Motivace
- II. Absolon si získává popularitu kritikou Davida a jeho přístupem k právu a spravedlnosti
- III. Absolon si hraje na skromného a spravedlivého
- IV. Absolon žádá o svolení slavnosti v Chebronu
- V. Rozeslání posla po celém Izraeli - většina Izraele svolává v Chebronu Absolona králem
- VI. David utíká z Jeruzaléma, a sním mnozí jeho věrní.
- VII. David přijímá Absolonovu vzpouru jako Boží soud,
- VIII. Absolon je zvolán králem v Jeruzalémě

d) osnova pro starší školní věk:

Ve vyprávějte podle Bible :

- I. Motivace
- II. Absolon si získává popularitu kritikou Davida a jeho přístupem k právu a spravedlnosti
- III. Absolon si hraje na skromného a spravedlivého
- IV. Absolon zvolen v Chebronu králem
- V. David utíká s hrstkou lidí z Jeruzaléma
- IV. Kněží a rádce Chúšaj se stávají zvědy krále Davida
- V. David uvěří pomluvy Šíba dostává Mifibóšet v majetek
- VI. Šíba zloží Davidovi a David zložením přijímá
- VII. Absolon se zmocnil Jeruzaléma

VYPRÁVĚNÍ

I. GENERAČNÍ SPORY – STARÁ PÍSENIKA

Taky máte dojem, že dospělí jsou k němu, že starší nerozumí legraci a žijí předpotopním způsobem? Vadí vám, když vám vykládají, jak se máte chovat a co máte dělat? Nutí vás oblékat se tak, že by se vám spolužáci

smáli, mluví zastarale a nerozeznají punk od hip-hopu? Leze vám na nervy, že bývají nerudní a podráždění, když p?ijdou z práce? Že na vás nemají chvíli ?asu, že vám jenom rozkazují, ale s problémy vám nepom?žou? Posuzují vaše ?iny jen svýma o?ima a nezamyslí se nad vaším úhlem pohledu? Nebo vás dokonce n?kdy neprávem potrestali za n?co, co jste neud?lali, jenom proto, že nedokázali prokoupnout pravého viníka? Jste p?esv?d?eni, že vy byste to všechno vy?ešili lépe; že byste byli spravedliv?jší, opravdov?jší a up?ímn?jší? Pak jste docela podobní Davidovu synovi Abšalómovi...

Taky nebyl p?íliš spokojen se zp?sobem, jakým jeho otec spravoval zemi izraelskou. M?l k tomu asi své d?vody. Nosil si v sob? staré k?ivdy i své vlastní chyby; dokonce m?l na sv?domí životy n?kolika svých sourozenc?. Tohle všechno obrací proti svému otci.

II. VZEP?ETE SE PROTI TVRDÉMU REŽIMU?

Abšalóm usoudí, že by mu tr?n slušel mnohem více než Davidovi, jehož ?as už pominul. Protože jako královský syn nemá žádné povinnosti, má dost ?asu v?novat se „volební kampani“. Vzhledem k tomu, že s sebou nevlá?í ješt? žádné politické p?ehmaty, má šanci získat dost stoupenc? – nespokojení se najdou v jakémkoli režimu a rádi se p?idávají na stranu nových osobností, které dokážou svými ?e?mi vystihnout jejich touhy a zdají se napl?ovat jejich o?ekávání.

Tak se Abšalóm vlichotil do p?ízn? mnoha lidí. Naplánoval spiknutí a v p?íhodnou chvíli vyhlásil státní p?evrat. Abšalóm dosáhl toho, po ?em toužil. Drží v rukou moc a lidé jdou za ním. Te? má možnost prosazovat své názory a organizovat v?ci podle svého rozumu. Co to p?inese? Jaké to bude mít d?sledky? Je skute?n? dob?e p?ipraven na správu ?íše? Dosud všechno ?ešil jen teoreticky, jak obstojí v praxi?

První záležitost, kterou musí vy?ídit, je vyrovnat se se svým královským otcem. A už zde stojí na velmi šikmé ploše – protože má v úmyslu proti otci zasáhnout vále?nými prostředky. A to je samoz?ejm? zlé. P?inejmenším je to porušení Hospodinova p?íkázání: „Cti otce svého i matku...“ Abšalóмова mladická vzpoura se však nezastavuje p?ed h?íchem. A ve své nerozvážnosti si neuv?domuje, že špatností nem?že nikdy dosáhnout ni?eho dobrého.

III. P?ED STARÝMI H?ÍCHY NEUTE?EŠ

K Davidovi se novina o spiknutí donese tak tak v?as, aby svolal pár nejv?rn?jších p?átel a dal se na út?k. Ví, že Abšalóm se kdysi nezastavil p?ed vyvraždním svých sourozenc? a že by se možná nezastavil ani p?ed otcovraždou. Taky si nem?že být jistý, zda si n?kdo z lidí kolem n?j nebude chtít získat p?íze? nového pána tím, že zlikviduje starého. V politických kruzích se dá o?ekávat cokoli. David prchá, aby zachránil holý život.

Možná si však na svém út?ku uv?domuje, že sklízí následky své vlastní, pom?rn? neš?astné politiky rodinné. Táhne se to s ním už od doby, kdy se spustil s manželkou svého d?stojníka Bat-šebou, kv?li které dal zavraždit svého v?rného vojáka. Vle?e se to od doby, kdy ne?ešil znásiln?ní své dcery jedním ze svých syn?, což se vrátilo v podob? bratrovraždy, kterou zosnoval práv? Abšalóm. David byl možná dobrý vojev?dce a vládce, ale jako hlava rodiny se nevyznamenal.

Všecky jeho vlastní viny a staré nedo?ešené dluhy se na n?j najednou sypou. Jeho vlastní syn, na kterého by jako každý otec cht?l být hrdý, se postaví proti n?mu, do ?ela armády, která jej chce zajmout a nejspíš zabít. Jak vy?ešit tuto situaci?

IV. CO KDYŽ NEEXISTUJE SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ?

David je náhle zrazen, opuštěn svými nejbližšími. Přesto nezůstane úplně sám. Ukazuje se, že ne všichni se přidali k mladému horlivci. Je poměrně dost těch, kdo si nehodlají vsadit na mladého vznětlivého uzurpátora, který si navíc svůj nástup na trůn chce usnadnit typicky tyranským skutkem – likvidací konkurenta, navíc vlastního otce.

A zdá se, že Davidovi zůstali vřní ti lepší a zkušenější – politikové, vyzvůdci, kněží i vojáci. Jsme najednou svědky obyčejné občanské války, která je nejhorší ze všech válek, protože proti sobě staví otce a dťti, bratra proti bratru. Stranou jdou všechny poctivé způsoby boje, ke slovu přicházejí zrady a zákeřnosti; metody vyzvůdce. A vyhrává ten, kdo lépe taktizuje, kdo dokonaleji zmate svého soupeře. Davidovi lidé jsou v tomto ohledu lepší. Zviklají Abšalóma od rychlého úderu, který by se pravděpodobně ukázal jako vítězný. Abšalóm se nechá umluvit, a tak přijde o svého nejlepšího rádce, který spáchá sebevraždu. Dál se to s ním už veze s kopce. Dostane se pod vliv rádců, kteří nadržávají soupeři, a to vše nemůže skončit jinak než špatně.

Možná si říkáme, že David tím získal. Přelstil svého konkurenta a všechno bude zase v pořádku. Jenomže to není tak jednoduché a David si to uvědomuje. Pochopil, že se mu vracejí jeho staré hříchy i s úroky. Ví, že není možné stavět dobrou vládu na násilí. Dostává se do bezvýchodné situace – tyhle šachy už nemají správné řešení. Spor už pravděpodobně překročil hranici, kdy mohl být vyřešen vyjednáváním. David – jako král - musel proti vlastnímu synovi zakročit násilím. Zároveň však mu nechtěl jako správný otec ublížit, nechtěl zničit svého potomka. Když se schylovalo k boji, kladl svým lidem na srdce, aby Abšalóma ušetřili. Toto jeho dilema za něj nakonec vyřešil někdo jiný: voják, který proti Davidovu příkazu zákeřným způsobem jeho syna zabil.

Abšalóm svou vzpouru zaplatí životem a David se vrací k moci. Už však nemůže být spokojený a šťastný. Přilíší tvrdě se mu vracejí jeho vlastní chyby a přehmaty. Násilím se rozpory v mezilidských vztazích nevyřeší, jen se smetou pod stůl. Rány po nich zůstanou a nikdy se nezahojí...

MODLITBA

Bože, který nám dovoluješ nazývat tě otcem, Bože, který jsi oporou všech vztahů mezi lidmi, Bože lásky a přátelství, vyznáváme ti, že je nám po přetření tohoto příběhu smutno. Kam až mohou dojít pokřivené vztahy mezi námi lidmi, do jakých bezvýchodných situací se člověk může dostat vzájemnou neochotou si porozumět a ctít jeden druhého. Děkujeme ti za to, že nás učíš, jak společně žít, abychom se vyhnuli podezřívání, křivdám a nepřátelství; děkujeme ti, že nám ukazuješ cestu odpuštění a pokory. Prosíme tě, pomoz nám lidem vytvářet mezi sebou dobré vztahy. Prosíme tě zvláště o porozumění mezi generacemi, mezi otci a syny, mezi matkami a dcerami. Prosíme tě, svým Duchem upevni rodiny, ať mohou být místem šíření pokoje, naděje a lásky. Amen

podněty pro rozhovor:

• Víte, co to je demagogie a populismus? Projevoval se Absolon jako demagog a populist?

• Pamatujete si z předcházejících úloh, proč si máme Davida vážit?

• Nejste zklamaní, když slyšíte, co všechno zlého se mezi Izraelci odehrálo? Proč nám Bible staví před oči tak smutná a dťsivá vyprávění?

• Je pokorný člověk moudřejší, když ustoupí, než nevyklízí spíše pozice silnějšímu?

? v ?em se projevuje pokora biblických sv?dk?, Ježíše, ?i reformátor??

? co si p?edstavujete pod slovy: zlo?e?ený zlosyn?

? Ježíš ozna?il zákoníky za pokrytce (Mt 23) ? byla to nadávka?

? srovnejte Šímeovo zlo?e?ení s d?vody, pro? David nesm?l stav?t chrám.

? znáte n?jakou k?es?anskou osobnost, která se zú?astnila tajného spiknutí?

? m?že nás p?ed nebezpe?ím ochránit amulet?

? co je azyl, azylový d?m?

? znáte n?jaké ?eské kníže nebo krále, který nevyužil svého vít?zství nad nep?áteli k jejich likvidaci a potup?? (Sob?slav kontra Lothar bitva u Chlumce 1126, Ji?í z Pod?brad u Vilémova r.1458 nezlikvidoval uherského krále Matyáše.)

? cht?li byste se stát špiónem, agentem? Je to dobré povolání? Znáte n?jakého slavného špióna?

Odkaz na pracovní list

[11 David a Abšalóm - st](#)

[11 David a Abšalom](#)

Odkaz na píse?

[Neskládejte v mocných nad?ji](#)

[Já cht?l bych, Bože m?j, mít srdce plné síly](#)

[P?ed tvou tvá?í, Pane, nemám v?bec nic](#)

[Voláme z hlubokosti, z žalá?e temného](#)

[Jednou budem dál, jednou budem dál, já vím](#)

[Ove?ky \(SV198\)](#)

[Odpus?, že dnes tak jako v?era](#)

[Ježíši, Pane m?j \(BTS39\)](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 2](#)

Biblický odkaz (kat)

[2 Samuelova 15,1–18](#)

[2 Samuelova 15,30](#)

[2 Samuelova 16,5–15](#)